

**Thomas Czypionka et al.: A gyógyszertári rendszer egészséggazdasági elemzése.
Különös tekintettel a vénymentes gyógyszerek forgalmazására (2. rész): Dánia**
Institut für Höhere Studien (IHS), Wien, Dezember 2017 (143 p.)

Készült az Osztrák Gyógyszerész Szövetség
(Österreichischer Apothekerverband) megbízásából

Kulcsszavak: gyógyszer, gyógyszertári rendszer, vénymentes gyógyszerek, OTC-k, egészséggazdaság, Dánia

Forrás Internet-helye: <http://irihs.ihs.ac.at/4347/17/2017-ihs-report-czypionka-analyse-des-apothekensystems.pdf>

4. 1. Dánia

4. 1. 1. A dán gyógyszertári piac

2016-ban Dániában 234 gyógyszertár, 77 fiókgyógyszertár és 81 önállóan működtetett fiókgyógyszertár működött. 100.000 lakosra 6,9 gyógyszertár jutott.

Gyógyszertár működtetéséhez az egészségügyi minisztérium és a gyógyszerügyi hatóság engedélyére van szükség. A kiosztandó licenceket az egészségügyi minisztérium megpályáztatja. A pályázás feltételei: egy gyógyszertár üzemeltetésére és pénzügyi menedzselésére való képesség, menedzseri tapasztalatok, befejezett master szintű gyógyszerészeti tanulmányok.

Kórházi gyógyszertárak: Dániában nem minden gyógyszertár rendelkezik saját gyógyszertárral. Jelenleg néhány fúzió eredményeként összesen 10 kórházi gyógyszertár működik. Gyógyszerek betegek részére történő direkt eladása tilos.

Internetes gyógyszertárak: Dániában a gyógyszertárak a rendes gyógyszertári terjesztésen kívül nem forgalmazhatnak Interneten vényköteles gyógyszereket. Tisztán internetes gyógyszertárak működtetése sem megengedett. A Dán Gyógyszerész Szövetség azonban működtet egy Internet-portált (*apoteket*, <http://www.apoteket.dk>), amelyen keresztül az ügyfelek az általuk kiválasztott gyógyszertártól vényköteles gyógyszereket rendelhetnek és onnan át is vehetik. A gyógyszertárak számára vénymentes gyógyszerek internetes árusítása sem megengedett.

4. 1. 2. A gyógyszerek klasszifikációja különös tekintettel a vénymentes gyógyszerekre

A gyógyszerek engedélyezése és klasszifikációja a Dán Gyógyszerhatóság (*Lægemiddelstyrelsen*) hatáskörébe tartozik. Az engedélyezett gyógyszerek kategorizálása kétféleképpen történik:

- 1) Szektorok szerinti klasszifikáció: (a) csak kórházi alkalmazásra engedélyezett és (b) gyógyszertárakban és más helyeken való árusításra engedélyezett gyógyszerek.
- 2) Státusz szerinti klasszifikáció: (a) vényköteles és (b) vénymentes gyógyszerek.

A vénymentes gyógyszerek az alábbi alkategóriákra tagolódnak:

- HA csoport: gyógyszertári árusításra korlátozott vénymentes gyógyszerek
- HF csoport: gyógyszertáron kívül általánosan árusítható vénymentes gyógyszerek
- HX csoport: gyógyszertáron kívül is árusítható vénymentes gyógyszerek, amelyek eladása azonban naponta egy dobozra és fogyasztóra korlátozódik (HX18 csoport: a vásárlónak 18 éven felülinek kell lennie).

- HV csoport: állatgyógyszerek, amelyek árusítása nem korlátozódik gyógyszerházakra.

Vényköteles gyógyszerek: Dániában vényköteles gyógyszerek csak gyógyszerházakban, fiókgyógyszertárakban és egyéb gyógyszerházi árusító helyeken forgalmazhatók. E két utóbbi nem önálló gyógyszerházi, hanem egy anyagyógyszertárhoz tartozik, amelynek felügyelete alatt működik. Mindhárom esetben a teljes nyitvatartási idő alatt gyógyszerész jelenlétét kell biztosítani.

Vénymentes gyógyszerek: Dániában vénymentes gyógyszerek „hagyományos értelemben vett gyógyszerházakon” kívül is árusíthatók.

Vénymentes gyógyszerek gyógyszerházi szektoron kívüli árusítása:

- Gyógyszerházakhoz tartozó árusítóhelyek (*apoteksudsalg*), amelyek egy anyagyógyszertárhoz tartoznak és annak költségére működnek, csak azon vénymentes gyógyszereket árusíthatják, amelyek árusítása gyógyszerházakra korlátozódik. Gyógyszerész alkalmazása vagy jelenléte nem szükséges. 2006-ban 64 ilyen árusítóhely létezett.
- Gyógyszerházak által saját helyiségeiken kívül működtetett árusítóhelyek (*håndkøbsudsalg*): Ezek ugyancsak egy anyagyógyszertárhoz tartoznak és többnyire szupermarketekben működnek. Gyógyszerész alkalmazása vagy jelenléte nem szükséges. 2016-ban 500 ilyen árusítóhely létezett. Az árusítóhelyen a anyagyógyszertár által ügyfelek részére hátrahagyott vényköteles gyógyszerek is kézbesíthetők.
- Kiadóhelyek (*medicinudleveringssteder*): Ezek a kiadóhelyeken nem tárolnak gyógyszereket, hanem a gyógyszerházak által ügyfelek részére hátrahagyott gyógyszerek kézbesítésére korlátozódnak. 2016-ban több mint 350 ilyen kiadóhely létezett.

Dániában 2001. óta a vénymentes gyógyszerek bizonyos csoportjai szupermarketekben és benzinkutaknál is árusíthatók. Ezeknek működésükhöz a Dán Gyógyszerhatóság engedélyére van szükségük és egy bizonyos készítményekből minimális készletet kell tárolniuk. Ilyenek a hűlés és torokfájás elleni gyógyszerek, a fájdalomcsillapítók, valamint a nikotinhelyettesítő terápiás készítmények. 2006. óta az árusítóhelyek korlátozott engedélyt is kérelmezhetnek. A személyzetnek nincs szüksége gyógyszerész képzésre. 2016-ban összesen 3.000 ilyen árusítóhely létezett.

Internetes kereskedelem: Dániában a gyógyszerházak jogosultak vénymentes gyógyszerek rendes gyógyszerházi üzletmeneten kívüli internetes árusítására. Ehhez azonban szükség van egy fizikai gyógyszerházi telephelyre, az egyedül Interneten való kereskedelem nem engedélyezett.

4. 1. 3. A piac deregulációját célzó reformok:

A gyógyszerházi rendszer reformjára 2001-ben került sor. Azóta bizonyos vénymentes gyógyszerek a gyógyszerházi szektoron kívül is árusíthatók. Továbbá egy gyógyszerész legfeljebb négy gyógyszerházat (egy anyagyógyszertárat és három fiókgyógyszertárat) birtokolhat. A gyógyszerházi rendszer modernizációjáról szóló törvény bevezetése (2015) óta egy gyógyszerész már legfeljebb nyolc gyógyszerházat (egy anyagyógyszertárat és hét fiókgyógyszertárat fiálét) birtokolhat. A fiókgyógyszertárak nem lehetnek több mint 75 km távolságra az anyagyógyszertártól.

4. 1. 4. A reformok hatása a gyógyszerellátásra

Az árusítóhelyek száma: A piac deregulációja nem gyakorolt befolyást a gyógyszertárakkal való ellátottságra. A 100.000 lakosra jutó gyógyszertárak száma 2001. óta alig változott, jóllehet azóta a gyógyszertári szektoron kívül 3.000 vénymentes gyógyszertárat árusító hely nyílt. A Dán Gyógyszerhatóság is megerősítette, hogy a gyógyszertárak iránti licenckérelmek száma a dereguláció óta nem változott.

A gyógyszertári rendszer modernizációjáról szóló törvény (2015): A törvény eredményeként egy sor gyógyszertár újonnan létesített fiókgyógyszertáraiba integrálta a gyógyszertárhoz tartozó árusítóhelyeit. Ennek eredményeként a gyógyszertárakhoz tartozó árusítóhelyek száma csökkent a fiókgyógyszertáraké növekedett. A gyógyszertárak nem hosszabbították és nem rövidítették nyitvatartási idejüket.

A gyógyszertárak gazdasági helyzete: A Dán Gyógyszerhatóság és a Dán Gyógyszerész Szövetség szerint a piac deregulációja nem gyakorolt hatást a gyógyszertárak gazdasági helyzetére. Ez annak a körülménynek tulajdonítható, hogy Dániában a gyógyszertári szektor bruttó árérének meghatározására az egészségügyi minisztérium és a gyógyszerész szövetség közötti alkufolyamat keretében kerül sor. A vénymentes gyógyszerek forgalmának a piac deregulációja miatti csökkenését a vényköteles gyógyszerek magasabb áréréivel kompenzálják.

A reform gyógyszerárakra gyakorolt hatása: 2000 és 2015 között a vényköteles és a vénymentes gyógyszerek árai megfeleltek. Gyógyszertárban való árusítás fenntartása mellett a vénymentes gyógyszerek ára 26%-kal növekedett. A gyógyszertári piac reformja tehát ebben az időszakban nem vezetett a vénymentes gyógyszerek árának csökkenéséhez.

A kötelezően gyógyszertárakban árusítandó gyógyszerek árának csökkenése elsősorban a nagykereskedők közötti erőteljes árversenynek tulajdonítható. A nagykereskedők 14 naponta határozzák meg áraikat, a gyógyszerészek pedig mindig a legalacsonyabb árat kínáló nagykereskedőt választják.

A Dán Gyógyszerhatóság egyik elemzése egészen sajátos nézőpontból vizsgálta a vénymentes gyógyszerek közvetlenül deregulációt követő árfejlődését. Ennek során a deregulációt megelőző és azt közvetlenül követő negyedévre vonatkozóan vizsgálták a négy legnagyobb forgalommal rendelkező gyógyszercsoport árfejlődését. A vénymentes gyógyszerek forgalmazásának deregulációját célzó reform 2001 negyedik negyedévében lépett hatályba. Az eredmények szerint a vizsgált gyógyszerek árai a gyógyszertárakon kívüli árusítóhelyeken a vizsgált időszakban (2004 negyedik negyedévéig) átlagosan alacsonyabbak voltak a gyógyszertáriaknál. A gyógyszerhatóság egy további elemzése szerint ez 2004 után is fennmaradt. A reformot követő negyedévekben a gyógyszertárakban árcsökkenés, majd a reformot követő kevesebb mint egy éven belül ismét árnövekedés következett be, így az árak két éven belül már a reform előttiéknél fölött voltak. A gyógyszertárakon kívüli árusítóhelyeken a kiválasztott készítmények árai tendenciálisan ugyancsak növekedtek.